

एसियाली विकास बैंक जवाफदेहीता प्रणाली

एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट प्रभावित समुदायको
सुनुवाई तथा विकासको प्रभावकारिता विस्तार

एसियाली विकास बैंक

एसियाली विकास बैंक (एडीबी) ६३ वटा सदस्य मुलुकहरूको स्वामित्व भएको एक बहुपक्षीय विकास वित्त संस्था हो। एसिया तथा प्रशान्त क्षेत्रलाई गरिवीमुक्त तुल्याउनु यसको प्रमुख उद्देश्य रहेको छ। आफ्ना विकासोन्मुख सदस्य राष्ट्रहरूमा सरकार र निजी प्रतिष्ठानहरूलाई कर्जा, प्राविधिक सहायता, अनुदान, सेयर लगानी तथा सुरक्षण उपलब्ध गराएर एडीबीले वृहतस्तरका विकास गतिविधिको माध्यमबाट जनताको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउन मद्दत गर्छ।

एडीबी जवाफदेहीता प्रणाली भनेको के हो ?

सन् २००३ मे महिनामा एडीबीले त्यतिखेरको निरीक्षण प्रक्रियाको सट्टा जवाफदेहीता प्रणाली लागू गरेको थियो। एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मकरूपले प्रभावित भएका व्यक्तिहरूलाई उपयुक्त पहुँच दिलाएर उनीहरूको समस्याको सुनुवाई तथा समाधानको खोजी गर्न यो प्रणाली तयार पारिएको हो। एडीबीका कार्यगत नीति तथा कार्यविधिहरू उल्लंघन भएका छन् भने त्यसविरुद्ध उजुरी गर्ने उपाय पनि यसै प्रणालीभित्र छ।

यो प्रणालीको स्थापना एडीबीको विकास प्रभावकारिता विस्तार गर्ने, आयोजनाको स्तरमा सुधार ल्याउने तथा एडीबीका काम-कारवाहीमा पारदर्शिता बढाउने एक महत्वपूर्ण प्रयास हो।

यस प्रणालीका प्रमुख विशेषताहरू दुईवटा छन् : परामर्श तथा एडीबी कार्यविधि पालना (एसियाली विकास बैंकका नीति, आयोजना तर्जुमा, प्रशोधन वा कार्यान्वयनका कार्यगत नीति तथा कार्यविधिहरूको पालना) समीक्षा। पहिलो कार्य समस्या समाधानमा केन्द्रित रहेर साभेदारहरूबीच परामर्श गर्नुसँग सम्बन्धित छ। यदि सन्तोषजनक समाधानमा पुग्न सकिएन वा परामर्शका लागि दायर गरिएको उजुरी अयोग्य ठहरियो वा परामर्श प्रक्रिया माथिल्लो चरणमा पुगेर एडीबी कार्यविधि पालनासम्बन्धी विषयहरू उठेको खण्डमा यसको समीक्षाका लागि अनुरोध गर्ने सम्भावना हुन्छ।

परामर्श चरण भनेको के हो ?

- परामर्श चरणको उद्देश्य एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मकरूपले प्रभावित भएका व्यक्तिहरूलाई उनीहरूको समस्या समाधानमा सहयोग पुर्याउनु हो। यसको नेतृत्व एडीबीका विशेष आयोजना सहजकर्ता (Special Project Facilitator/SPF) ले गर्नेछन्।
- उजुरी योग्य छ/छैन भनी विचार पुर्याउने कार्यसँगै परामर्श चरण सुरु हुन्छ। उजुरी स्वीकृत भएको खण्डमा त्यसमा संलग्न सबै समूहहरू, जस्तै : उजुरीकर्ता, आयोजना कार्यान्वयनकर्ता, विकासोन्मुख सदस्य राष्ट्रका सरकार वा निजी क्षेत्रका प्रायोजक र एडीबीबीच सम्झौता गराउने प्रयासमा जोड दिइनेछ। तर, विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) ले विकासोन्मुख सदस्य राष्ट्रको आन्तरिक मामिलामा भने हस्तक्षेप गर्दैनन्।
- विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) ले समस्या समाधानका लागि थप बाटाहरू उपलब्ध गराउँछन्, तर एडीबीका कार्यक्रम सञ्चालन विभागहरूबाट सञ्चालित आयोजना व्यवस्थापनको भूमिकालाई भने कुनै असर गर्दैनन्। सहजकर्ताले सिधै एडीबीका अध्यक्षलाई उजुरीसम्बन्धी जानकारी गराएर समस्या समाधानका उपायहरू प्रस्तावित गर्छन्। परामर्शका क्रममा भएका सम्झौताहरूको कार्यान्वयन अनुगमन गर्ने जिम्मेवारी पनि सहजकर्ताकै हुनेछ।

"एडीबीको जवाफदेहीता प्रणालीले सबै साभेदारको सहयोगमा आयोजनाबाट प्रभावित व्यक्तिहरूको उजुरीलाई सम्बोधन गर्नुका साथै एडीबीले जवाफदेहीता वहन गर्ने पारदर्शी प्रक्रिया स्थापना गर्नुपर्छ भन्ने चाहना पूरा गर्ने हुने कुरामा म विश्वस्त छु ।"

एडीबी अध्यक्ष

जवाफदेहीता प्रणाली प्रभावकारी भइरहेको सम्बन्धमा

दिइएको अभिव्यक्ति

डिसेम्बर २००३

कार्यविधि पालना समीक्षा चरण भनेको के हो ?

- आयोजनाबाट प्रभावित व्यक्तिहरूले भोगेका प्रत्यक्ष तथा भौतिक क्षतिमा एडीबीका नीति वा कार्यविधिहरू पालना समीक्षा केन्द्रित रहेको छ। यसरी भएको क्षति आयोजना तर्जुमा, प्रशोधन वा कार्यान्वयनमा एडीबीले आफ्नो कार्यगत नीति तथा कार्यविधिहरू उल्लंघन गरेकाले भएको हो वा हैन भन्ने पनि उक्त समीक्षाका क्रममा हेरिनेछ। यस्तो समीक्षा स्वतन्त्र एडीबी कार्यविधि पालना समीक्षा प्यानल (Compliance Review Panel/CRP) ले गर्नेछ।
- एडीबी कार्यविधि पालना समीक्षामा सर्वप्रथम उक्त स्वतन्त्र प्यानल (CRP) ले एडीबी सञ्चालक समितिसमक्ष समीक्षाका लागि प्राप्त निवेदनहरूको योग्यताबारे सुझाव पेस गर्नेछ। स्वीकृत भएको खण्डमा उक्त समूहले स्वतन्त्रदृष्ट्या छानबीन गर्नेछ र आयोजना कार्यान्वयनमा एडीबीका नीति वा कार्यविधिहरूको पालनाका लागि सञ्चालक समितिसमक्ष सुझाव पेस गर्नेछ। आयोजनाको दायरा र कार्यान्वयनमा परिवर्तनलगायत सुझाव पनि पेस गरिनेछन्।
- यसलाई समीक्षा प्यानल (CRP) को कार्यालय, (सचिवालय) ले सहयोग गर्नेछ। उक्त समूहले सञ्चालक समितिद्वारा पारित गरिएका उपचारात्मक कार्यहरूको कार्यान्वयनको रेखदेखसमेत गर्नेछ।

कसले अनुरोध वा उजुरी गर्नसक्छ ?

- एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजना रहेको राष्ट्रका दुई वा दुईभन्दा बढी व्यक्तिको कुनै पनि समूह। यो सम्बन्धित मुलुकमा रहेका संगठन, संस्था, समाज वा अन्य व्यक्तिहरूको समूह हुनसक्छ।
- आयोजनाबाट नकारात्मकरूपमा प्रभावित भएका जनताले आफ्नो एजेन्टका रूपमा नियुक्त गरेका स्थानीय प्रतिनिधि।
- स्थानीय प्रतिनिधि फेला नपरेको असाधारण अवस्थामा विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) ले स्वीकृति दिएमा प्रभावित स्थान बाहिरका प्रतिनिधिले उजुरी गर्न पाउनेछ। यदि समीक्षा प्यानल (CRP) ले स्वीकृति दिएको खण्डमा एडीबीका नीति वा कार्यविधिको पालनाका लागि अनुरोध गर्न पनि सकिनेछ।
- विशेष परिस्थितिमा एडीबीको सञ्चालक समितिका कोही पनि सदस्यले चालू आयोजनासँग सम्बन्धित अनुरोध दर्ता गर्न सक्नेछ।

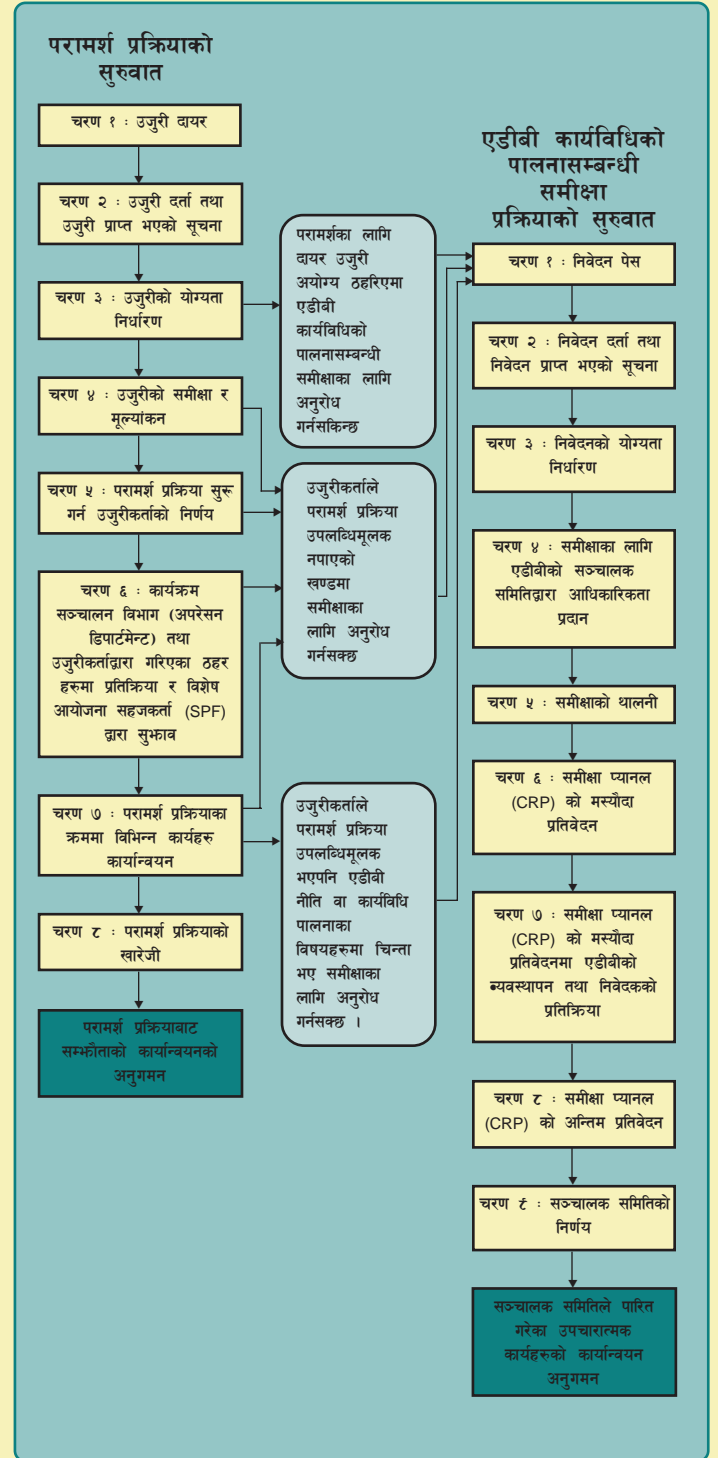
उजुरी/अनुरोध कसरी गर्ने ?

उजुरीकर्ताहरूले सर्वप्रथम विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) समक्ष उजुरी दर्ता गराउनुपर्नेछ। उनीहरूको उजुरी अयोग्य ठहरिएमा, परामर्श प्रक्रियाप्रति उनीहरू सन्तुष्ट नभएमा वा परामर्श प्रक्रिया माथिल्लो चरणमा पुगी एडीबीका नीति वा कार्यविधिहरूको पालनासम्बन्धी मुद्दामा केन्द्रित रहेको खण्डमा समीक्षा प्यानल (CRP) सँग अनुरोध गर्न सकिन्छ।

उजुरी वा अनुरोध समीक्षा प्यानल (CRP) का सचिव/विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) लाई लिखितरूपमा पठाउनुपर्नेछ। यो हुलाक, फ्याक्स वा विद्युतिय हुलाक (इमेल) मार्फत् पठाउन सकिन्छ। यसबाहेक एडीबी प्रधान कार्यालय वा एडीबीका कुनै पनि आवासीय नियोग वा प्रतिनिधिमूलक कार्यालयमा हातैले समेत बुझाउन सकिन्छ। उजुरी/अनुरोध अंग्रेजी भाषामा पेश गर्नुपर्ने भए पनि यदि उजुरीकर्ता/निवेदकले अंग्रेजी भाषामा उपलब्ध गराउन नसकेको अवस्थामा एडीबीका विकासोन्मुख सदस्य राष्ट्रमा प्रयोग हुने कुनै पनि आधिकारिक वा राष्ट्रिय भाषामा पेश गर्न सकिनेछ। उजुरीकर्ताको परिचय पनि अनुरोध गरिएको खण्डमा गोप्य राखिनेछ, तर बेनामी उजुरीहरू भने स्वीकार गरिनेछैनन्।

उजुरी/अनुरोधका लागि कस्ता विषयहरू अयोग्य हुनेछन् ?

- एडीबी वा आयोजना कार्यान्वयनकर्ताद्वारा वस्तु, सेवा तथा परामर्श सेवाहरूको खरिदसम्बन्धी निर्णयहरू। यी विषयहरूका लागि एडीबीको केन्द्रीय कार्य सञ्चालन सेवा कार्यालयलाई सम्बोधन गर्नुपर्नेछ, जहाँ www.adb.org/COSO मार्फत् सम्पर्क गर्न सकिन्छ।
- आयोजनाभित्र तथा एडीबी कर्मचारीद्वारा अनियमितता र भ्रष्टाचार भएको आरोप। यी विषयहरूका लागि एडीबीको भ्रष्टाचार नियन्त्रण एकाई, महालेखा नियन्त्रकको कार्यालयलाई सम्बोधन गर्नुपर्नेछ, जहाँ www.adb.org/Anticorruption/unit.asp मार्फत् सम्पर्क गर्न सकिन्छ।
- आयोजना समाप्ति प्रतिवेदन जारी भइसकेको खण्डमा। समान्यतया आयोजनाको भौतिक कार्य सम्पन्न भएको दुई वर्षभित्र प्रतिवेदन जारी हुनुपर्नेछ।
- अधिल्लो निरीक्षण कार्य वा समीक्षा समूहले हेरिसकेका विषयहरू।
- सन् २००३ मे २९ भित्र अवधारणा पारित भइसकेका निजी क्षेत्रका आयोजनाहरू।

एडीबी जवाफदेहीता प्रणालीसम्बन्धी थप जानकारीका लागि

www.compliance.adb.org

हेर्नुहोस्।

उजुरीको विवरण

उजुरीमा निम्न विवरणहरू उल्लेख गरिएको हुनुपर्नेछ :

- उजुरीकर्ता एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मकरूपले तथा भौतिकरूपले प्रत्यक्ष प्रभावित भएको वा हुनसक्ने
- दावी गरिएको प्रत्यक्ष तथा भौतिक क्षति एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजना तर्जुमा, प्रशोधन वा कार्यान्वयनका क्रममा एडीबीद्वारा गरिएको वा गर्न छुट भएका कुनै कामको नतिजा हो वा हुनेछ
- एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मक तथा भौतिकरूपले प्रत्यक्ष प्रभावित भएका वा प्रभावित हुनसक्ने अधिकार तथा चासोका विषयहरूको वर्णन
- उजुरीकर्ता (वा कुनै प्रतिनिधि) को परिचय र सम्पर्क ठेगाना र यदि उजुरीकर्ताले आफ्नो परिचय गोप्य राख्न अनुरोध गरेको छ भने त्यसको लागि उपयुक्त कारण
- यदि कुनै प्रतिनिधि छ भने, आयोजनाबाट प्रभावित भएका व्यक्तिहरूको परिचय र उनीहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने आधिकारिक प्रमाण
- एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाको संक्षिप्त विवरण, उपलब्ध भए नाम र अवस्थिति
- उजुरीकर्ताको विचारमा एडीबीले विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) मार्फत् उपलब्ध गराउने वा प्राप्त गर्न सहयोग गर्ने अपेक्षित उपलब्धि वा उपचार
- उजुरीकर्ताले एडीबीको कार्यक्रम सञ्चालन विभागसँग मिलेर समस्या समाधान गर्न गरेका प्रयासहरूको विवरण
- माथिका कुनै विवरण उपलब्ध गराउन नसकेको खण्डमा त्यसका कारणहरू
- अन्य कुनै सान्दर्भिक सामग्री वा तथ्यहरू, आवश्यक कागजपत्रसहित

विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) लाई निम्न ठेगानामा सम्पर्क गर्न सकिनेछ :

Special Project Facilitator

Asian Development Bank
6 ADB Avenue
Mandaluyong City 1550
Phillipines

Tel : + 632 632-4825
Fax : + 632 636-2490
E-mail : spf@adb.org
Website : www.adb.org/spf

एडीबी कार्यविधिको पालनासम्बन्धी समीक्षाका लागि गरिने अनुरोधको विवरण

अनुरोधपत्रमा निम्न विवरणहरू उल्लेख गरिएको हुनुपर्नेछ :

- निवेदक एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मकरूपले तथा भौतिकरूपले प्रत्यक्ष प्रभावित भएको वा हुनसक्ने
- दावी गरिएको प्रत्यक्ष तथा भौतिक क्षति एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजना तर्जुमा, प्रशोधन वा कार्यान्वयनका क्रममा एडीबीद्वारा आफ्नो कार्यगत नीति तथा कार्यविधिहरू अवलम्बन नगरिएको भएको हुनुपर्नेछ
- एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाहरूबाट नकारात्मकरूपले तथा भौतिकरूपले प्रत्यक्ष प्रभावित भएका वा प्रभावित हुनसक्ने अधिकार तथा चासोका विषयहरूको वर्णन
- निवेदकको परिचय र सम्पर्क ठेगाना, र यदि निवेदकले आफ्नो परिचय गोप्य राख्न अनुरोध गरेको छ भने त्यसको लागि उपयुक्त कारण
- यदि कुनै प्रतिनिधि छ भने आयोजनाबाट प्रभावित भएका व्यक्तिहरूको परिचय र उनीहरूको प्रतिनिधित्व गर्ने कुनै निकायको आधिकारिक प्रमाण
- एडीबीको सहायताप्राप्त आयोजनाको संक्षिप्त विवरण, नाम र अवस्थितिसमेत
- आयोजनाबाट प्रभावित व्यक्तिहरूले एडीबीबाट उपलब्ध हुने अपेक्षा गरेका उपचारात्मक कार्य
- उजुरीलाई सम्बोधन गर्न निवेदकका तर्फबाट भएका प्रयासहरूको परिणामको विवरण (वा यदि विशेष आयोजना सहजकर्ता (SPF) ले उजुरीलाई अयोग्य ठहर गर्दै रद्द गरेको छ भने सोही अनुरोध एडीबी कार्यविधिको पालनासम्बन्धी समीक्षाका लागि किन योग्य छ भन्ने कारण)
- माथिका कुनै विवरण उपलब्ध गराउन नसकेको खण्डमा त्यसका कारणहरू
- अन्य कुनै सान्दर्भिक सामग्री वा तथ्यहरू (आवश्यक कागजपत्रसहित)

समीक्षा प्यानल (CRP) लाई निम्न ठेगानामा सम्पर्क गर्न सकिनेछ :

Secretary, Compliance Review Panel

Asian Development Bank
6 ADB Avenue
Mandaluyong City 1550
Phillipines

Tel : + 632 632-4149
Fax : + 632 636-2088
E-mail : crp@adb.org
Website : www.compliance.adb.org